

TÖRTÉNETI LAPOK.

FELELŐS SZERKESZTŐ
K. PAPP MIKLÓS.

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ár: Félévre 6 f. Egész évre 12. f. — Szerkesztőségi Iroda: Lyceumi nyomda — Kiadó hivatal: Gr. Teleki Domokos ház nagypiacz.

Tartalom: Idősb Czegei Wass György naplója (XXIII-ik közlemény). — Diarium Vitae Aerumnosae Georgii Cserei. (V. közlemény). — Consultatio in Arcem Fogaras (1688). (II. közlemény). — Mednyánszky Jónás jelentései II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához. Közli Szilágyi Sándor. — A br. Wesselényi család irodalmi kincsei. Buczy Emil levele (1832). Beöthy Ödön levele (1838). Kölcsey levelei I. II. (1839.) Péczely József levele (1838.) — Szemere Bertalan egy levele 1848-ból, br. Wesselényi Miklós és gr. Bethlen Jánoshoz. — Tárca: Parnói Molnár Borbára életéhez. Közli K. Papp Miklós.

találtam Roth nevű gyalog regiment colonelust bagasiájával együtt, compagniai szállottak az körül lévő falukban, Erdélyben commendéroztatván.

11. Ebédre jöttem Somlyóra, és szinte ebéd közben hoztak egy levelet oda való Vice Ispány Uramnak, melyben írják, hogy hogy circiter 700 Rác Váradra az élest bévitte volna, én pedig hálni jöttem Zilahra.

12. Husvét napja lévén reggeli praedicationiot megvártam, és az alatt Várad felől érkezett egy katona, ki beszélte, hogy Boné Uram házat az rácok elszélesztették volna, és még a püspöki sánctot is felvetették volna, én pedig általjövén az Meszesen püspök Uramat letettem az egregyi postán, magam pedig hálni jöttem Balásházára.

13. Jó reggel megindulván és igen megelsődvén az idő, azután megnehezedvén, hálni jöttem Lónára Teleki Pál öcsém házához.

14. Lónáról jó reggel megindulván az bonczidai hidon által ebéd után 2 óraker haza érkeztem Czegében egészségben találván mind feleségemet s gyermekemet, kiért adok hálát az én Istenemnek és éneklek a Sz. Dávid király és propheta 116. 118. és 119. soltárinak egy néhány verseit velem közölt gondviseléséért. Boldogok, a kik az ő utjokban ártatlanok, vajha igazgattatnának az én utaim a te parancsolatidnak megőrzésére, akkor meg nem szégyenülnék. Áldott vagy te Ur! taníts meg engemet az te parancsolatidra; szeretem pedig az Urat, mert meghallgatta az én szómat és az én imádságimat, mert az ő fülét én hozzám hajtotta, mikor az én életemnek napjaiban és nyomorúságimban segítségül hívám, környül vettek vala enge-

IDŐSB CZEGEI WASS GYÖRGY NAPLÓJA.

I. Jan. 1704— 31. Oct. 1705.

1705.

(Folytatás.)

prilis 10. Letárol meg akarván indulni érkezik az bíró házához biharvármegyei Vice Ispány Komáromi Uram levele ott körül lévő falukra szóló, úgy mindjárt mind késedelem nélkül, mind nemes nemtelen katonaság az ki hon van, fegyveresen és ha kiknek fegyvere nincs, kaszával, lándzsával, vasvillával az borsai hidhoz mennek, mivel feles rác költözött által Sadánál, élest akarnak bévinni Váradra, ki már szintén agonizál és feladásához közelített, én pedig megindulván hálni jöttem Kimerben, holott

met az halálnak kötelei, nyomoruságot és nyavalyát találtam vala és az Urnak nevét segítségül hívám, ezt mondván: kérlek Uram szabadítsd meg az én lelkemet és testemet az én vadászóimnak hálójoktól és tőritül; kegyelmes az Ur és igaz és az mi Istenünk fogalmas, megőrzi az alázatosokat az Ur, mivel fizessek az Urnak mind én hozzám való jótéteményeiért? az szabadulásért való hálaadásnak poharát vészem és az Urnak nevét hívom segítségül. Te néked áldozom hálaadásnak áldozatjával és az Urnak nevit segítségül hívom. Hirdessétek az Urat, mert igen jó, mert mind örökké megmarad az ő irgalmassága. Az én nyomoruságomban segítségül hívám az Urat és nékem megfelelően, tágas helyre helyesztete engemet az Ur; az Ur én velem vagyok, nem félek, hogy árthatna nékem az ember? az Ur én velem vagyok, az én segítőim között és én meglátom az én ellenségeimen, az mit kívánok. Jobb az Urban bizni, hogy nem mint az emberekben. Jobb az Urban bizni, hogy nem mint az fejedelmekben. Sok gonosz akarván környülvettek vala engemet, de az Urnak nevét segítségül híván nem árthattak nékem, én erősem és énekem az Ur nékem, ő szabadított meg engemet. Éneklésnek és szabadulásnak szava vagyok az igazaknál, ezt mondván: Az Urnak jobb keze hatalmason cselekedett; nem halok meg, hanem élek és hirdetem az Urnak dolgait. Amen. Amen!

15. Április. Itthon voltam s nyugodtam és jött hozzám menyem Wass Györgyné aszszonyom.

16. Jöttek hozzám Almádi István és Váradai Sigmond komámék.

17. 18. Egerből hozván oltó ágokat, oda is Asiából hozván még az török idejében körtvély oltó ágokat, azokat oltogattam az kertben és szőlőben.

19. Generalis Forgács Simon ő nagyságához menni készülgettem.

20. Jött hozzám Ujvári Miklós komám.

21. Indultam Generalis Uramhoz, hálni jöttem Méhesre, holott még nem voltam, mioltától fogva Kolozsvárról kiszabadultam, melyet találtam nagy romlásban és pusztaságban.

22. Méhesről reggel megindulván hálni mentem M.-Kereszturra, mely házomat is azon

romlásban s pusztaságban találtam, mind az méhesit.

23. Ott egy nap lévén lovaimat nyugosztattam.

24. Reggel megindulván, hálni mentem Balástelkére, holott is az mely 3 száz jobbagyokat elfoglalt volt Apor Uram az Nemes sógoroktól, visszafoglaltam, Urunk nékem adván.

25. Ápril. Reggeli 8 órára bémentem Nagy-Ekemezőre, az holott várták Generalis Forgács Simon Uramat ő Nagyságát és még ebéd előtt szemben lőttem ő Nagyságával, igen szívesen acceptálván és látván, ebéden is ő Nagyságával voltam, jó darabig borozván, azután estve felé az Medgyes alatt lévő sánctot jártuk meg ő Nagyságával egészen mindenütt, mely igen munkáson és szépen vagyok csinálva, francia inzsiner csináltatván.

26. Vasárnap lévén Teleki Mihály öcsém Urammal isteni szolgálatban voltam.

27. 28. Generalis Urammal voltam gyakrabban ebédig, minthogy magánoson kellett ő Nagyságával sokat beszélennem.

29. Érkezett Medgyes alá Roth Uram regimentje, kinek is eleiben kimentünk Generalis Urammal, akarván ő Nagysága meglátni azon regimentet, ki is igen szép regiment, fele németből, fele magyarból, tótból lévén és szintén azon regimentben tanítatván, mint az németből álló infanteria; ebéden Generalis Uramnál voltam, Roth Uram is ott lévén, sokáig mulattunk, azalatt Groff Pekri Uram is érkezett.

30. Groff Pekri Lőrincz Uram Generalis Uramnál lévén, én is ott voltam ebéden ujjabban sokáig mulattunk.

1. Mai. Az maga regimentjét Generalis Uram, mely is cavalleria azon regulában ment az német. Ez is németből, magyarból és tótból állván, ugy az Nagy János Uramét dragonerek tévén, azon regulában, ez is németből, magyarból s tótból állván, mustrálta és szállította az nagy-ekei mezei rétre.

2. Az egész vármegyéket musztrálta ő Nagysága.

3. Generalis Orosz Pál Uramékkal mulatott ő Nagysága.

4. Szállott ki mezőre Nagy Szeljkhez Pekri Lőrincz Uram az vármegyékkel.

5. Generalis Urammal elvégezvén dolgomat, elbucsuztam ő Nagyságától.

6. Jó reggel megindulván jöttem hálni Héderfájára az Kis Küküllő mellé, akarván Korod Szt. Márton elfoglalására menni, az minthogy el is menvén, foglaltam.

7. Reggel 8 óra tájban érkezővén meg Korod Szt Mártonban, és szálltam az udvarházhoz, elfoglalván kevés jószággal ezt kegyelmes Urunk ő Nagysága kegyelmességéből.

8. Birókat esketvén és dispositiót tévén az emberek közt, jöttem Maros Kereszturra.

9. M. Kereszturott naplottam.

10. Jó reggel megindulván, és az vásárhelyi hidra kelletvén kerülni estvére Méhesre jöttem.

11. Czikudra mentem, mivel az jobbágyim közül némelyek nem akartak szolgálni s azokat riasztottam meg, s dézmáltattam is az juhokat, az nap ismét vissza jöttem Méhesre.

12. Reggel megindulván Méhesről, haza jöttem Czegében.

13. Itthon voltam s nyugodtam.

14. Jöttek hozzám Almádi István, Váradi Sigmond, Ujjvárosi Péter kedves komámék.

15. Eskettettem főbiróságra Almádi István Uramat, Vice ispányságra Váradi Sigmond Uramat, és az mostani felvetett búzát és hust repartiáltuk.

16. Mentek el ebéd után tőlem ő Kegyelmeik.

17. Itthon voltam.

18. Kolosvárra készültem feleségemmel együtt.

19. Reggel megindulván feleségemmel együtt estvére Kolosvárra bementünk.

20. Benn voltam és egész nap sok dolgom volt, táborra való eszközöket keresgélvén elő.

21. Áldozó csőtörtökön innepet szenteltem.

22. Napestig dolgoztam, rakodtam, estvére vacsorára Sámfondi József Uramhoz mentem.

23. Reggel kiindulván estvére haza jötünk Czegébe.

24. Vasárnap lévén seholt nem voltam.

25. Turbatus voltam, elszőkvén éjszaka

az asztalos legényem, már harmadszor szökven el.

26. Jöttek hozzám Almádi és Lészai Uramék, estve felé el is mentek, jól tartván ő Kegyelmeiket.

27. Biztosan hozták, hogy Kállónak az várát Urunk hányatja és Szathmár várát is elhánynák.

28. Költöztem fel házaimba, ablakot s ajtót ujjolag felcsináltatván, s rakatván.

29. Csندességben voltam, senki sem volt nállam.

30. Vöttem Pápai János Uram Urunk secretariusua levelét, melyben ir az harminczadról.

31. Pünköszt napja lévén innepet szenteltem.

1. Junii. Hasonlóképpen.

2. Hasonlóképpen.

3. Volt nálam a menyem Wass Györgyné asszonyom az öcsémel Wass Dániel Urammal akarván megegyeztetni.

4. Gyültek a tiszték Noszolyban, restantiák investigatiojára.

5. Jártam az Góczy szállómet, kapáltatván ki a nagy gazból.

6. Hitvatván a tiszték mentem Noszolyba ebéd után, de estvére visszajöttem.

7. Jöttek hozzám és estvefelé elmentek.

8. Kolosvárra készültem.

9. Jó reggel indulván idején bémentem, és szintén előttem mentek el Barcsai Mihély, Lázár Ferencz, Klein János beszterczei biró Uramék, kik Urunkhoz küldettettek, hogy hívják ő Nagyságát ujjabban bé.

10. Vöttem Hoffmester Otkak György Uram levelét, melyben ir mind magyarországi gyülésről, mind pedig Urunk bejövételéről.

11. Bizonyoson hallatik, hogy az medgyesiek accordálni kezdtek volna.

12. Érkezett bé öcsém Teleki Mihály Uram, hogy Urunk bejövételére készüljön, Kolozsvártt szállást és egyéb éleést készítsen, és én is ő Kegyelme mellé rendeltettem, ő Kegyelme is bizonyoson beszéli, hogy a medgyesiek accordához fogtak.

13. Vásároltunk volna sokadalom lévén, de igen rosz sokadalmunk volt, nem lévén több három rosz görögnél, örmény egy sem,

hanem csak szintén kolozsváriak és valami hetven kereskedő törökök.

14. Délután kijöttem Sukra az Haller Istvánné asszonyom háza feléhez.

15. Reggel 8 óra után csak hamar haza érkeztem, itthon találván az öcsém Wass Dániel Uramat és jöttemben a sánta Rác oláh szekerét hat ökörrrel a sz. enyedi erdőn találván egy szolgájával együtt, behoztam és ad 3-um törvényre certifikáltattam.

16. Jött hozzám az öcsém Wass Dániel beszélvén, hogy ő Kegyelme a táborról eljött, akkor már közelitettek az accordához s Medgyes feladásához, de csak hamar meghallik, eodem feladták volna Medgyest.

17. Jött hozzám komám Almádi Uram másokat is hozván, az sánta oláh béhajtott s ökrei törvényére, melyet el is ítélték.

18. Mentek el töllem Almádi komámék.

19. Voltak nálam Wass Dániel és Wass Györgyné asszonyomé, egymás között akarván alkudozni és megegyezni, de egészen most ez uttal meg nem egyezhettek.

20. Kolosvárra mentem bé, idején megérkezvén.

21. Temettük a farkas utcza templomba Kendeffi János Uram sirjába az öcsém Teleki Mihály Judith nevű kis leánykáját.

22. Az asszonynyal Kemény Jánosné hugom asszonyommal beszélgettünk az öcsém Kemény Jankó Urunk udvarába való küldését.

23. Hasonlóképpen mind csak arról beszélgettünk, és hogy már az jövő héten kiinduljon, megegyeztünk.

24. Junii. Teleki Mihály öcsém Uram Sármásra fordulván ki házához, engem Kolosvártt hagyott, hogy az dologhoz látnánk.

25. Az haltartómat jártam meg, ha tisztitják e?

26. A szállóimet jártam meg.

27. Ebéd után kiindultam, hálni jöttem Bonczidára.

28. Még nyolcz óra tájban haza érkeztem Czegébe.

29. Itthon voltam.

30. Volt nálam Almádi István komám Uram, jelentvén, hogy Bonczidán Bánffy Farkas Urammal Csáki István Uram széklet celebráltatna.

(Folyt. követ.)

Diarium Vitae Aerumnosae

GEORGII CSEREI

Senioris de Nagy-Ajta. 1756. consignari ceptum.

(Folytatás.)

Adtam ismét egy Tyronale redemptiojára Rf. 25. e felett 200 R. forint *) in supplementum redemptionis Tyronum ó felséginek elengedtem.

Ez az egész tél hó nélkül telék el, telességgel semmi hó nem volt, kivált a Rika erdején innen, itt Vásárhelyen elig tudtunk az nagy sár mia járni, az tavaszunk egész majusig elég hideg, szeles, fergeteges állapottal folya Hutvét harmad napján, de még Szent György nap után is fergeteges havazás lón, de többire csak száraz hideg szelek járnak, úgy hogy éppen desperáltunk, hogy nem leszen gabonánk.

27-a martii indultam ki délután M.-Vásárhelyről Kálba és usque ad 30-um Martii ott mulattam.

30-a martii indultam be N.-Ajtára az öcsémekkel, Berzentzei János urival és Biró Sámuel urammal. Az nap mentünk ebédre Havadra, estvére N.-Solymosra.

1-a Apr. mentünk ebédre N.-Galambfalvára, estvére Dályára.

2-a Apr. mentünk ebédre Ujjfaluba, estvére Isten segítségéből békével érkeztem az ajtai puszta házamhoz, holott is mivel 2 esztendőktől fogva nem fordulhattam meg sok bajaim csoportozván öszve, igen sok dolgaim voltak.

Mulattam a n.-ajtai jószágomban usque ad 5-tum maji, 5-ta maji indultam ki N.-Ajtáról, ebédre jöttünk F.-Rákosra, estvére Városfalvára.

6-ta maji jöttünk ebédre N.-Galambfalvára, estvére N.-Solymosra.

7-a maji jöttünk ebédre N.-Adorjánba, az nap idején érkezünk Kálba. 8-va maji délután béindultam M.-Vásárhelyre, az nap be is jöttem békével, melyért áldott légyen a nagy ur Isten.

*) Az erdélyi országos muzeumban lévő példányban ez áll: o felett 200 R. forint adósságot in supplementum stb.

9-a maji indult ki a feleségem leányommal együtt Frátára, hordozta az ur Isten békével.

22-da maji a bal lábomat a sarkantyúval megsértvén elmérgesedtem, egy darabig nagy fájdalom volt velem, úgy hogy usque ad tertium Junii feküdnöm kellett velem.

27-a maji indultam ki Vásárhelyről, áltam Sz.-Királyon Berzentzei László urnál.

28-va érkeztem haza Frátára.

1. Junij vágattam eret Galgoczy Urammal a lábamon.

Itt a Mezőségen szertelen nagy szárazság vagy Pünkösdtől fogva egész Augustusig, mely mia igen kevés fűvünk vagy, néhol pedig szernélkül való esők jártanak pázmánként, széna csináló időnk igen jó lön.

Szertelen jégesők járnak Juliusba, sok helyeken porrá tette a jégeső a határokat, oly jegek hullottak a Hagymás erdein Homorod Szt. péteri és szt. mártoni határokon, mint egy egy kő só, az aprója mint egy lud tojás.

17-a Junij indultam a székre N.-Idába.

22-a jöttem haza.

30-a Julij indultam Kálba, az nap oda is érkeztem. 2-a Augusti indultam vissza Kálból, az nap vissza is jöttem.

NB. A mint 1-ma Junij eret vágtak volna a lábamon, megmérgeződtem, igen nehezen gyógyult be, úgy hogy éppen 3-a Augusti gyógyult meg tökéletesen, addig csizma nem volt a lábamon a 1-ma Junij.

30. Julij Kolosvármegyében Generalis Gyrás székünk volt Bátosba, holott is proponáltattam, mivel felséges asszonyunknak a mostani prussiai királyval való hadakozásra nézve sok szükségei vadnak, tehát minden helységek a 13 krajczárból álló domestica cassába lévő pénzt adják ő Felsége számára, ennek felette, hogy kiki tehetsége szerint a mit lehet kölcsön is adjon Ő Felségének, de mivel ilyen pénz nélkül való ország mint a mienk talán egész Európába nincsen, a mi tehetetlenségünk mia ő Felségéhez Zélusunkat contestálhattuk, noha bizony az akarat meglett volna, ha az tehetség engedte volna.

Egész Pünkösdtől fogva nagy szárazság tartta, hanem mikor legjobb divatján valánk az aratásnak u. m. 7-a augusti, hirtelen eső jövén estve felé, 4 napok alatt szüntelen,

némelykor pázmánként úgy esett, mintha töltötték volna, minden kalangyáink fenéki megáztanak, 12-a kezdte az idő felállani.

12. Augusti invitáltattam ebédre Béli József urhoz Báldra, ott lévén Náprádi István uram, Szacsvai Gáspár uram, Jánosi István uram, Kolumbán Mihály uram, és 3 becsületes szolgabírák, az nap haza is jöttem. Megapadott vala a frátai tónak vize, de most úgy megnőtt, hogy egy spitzbe maradt meg a gát.

In nomine domini indultam 28-a augusti házam népével Ajtára 1-a 7-bris érkezünk Ajtára.

28-va 7-bris holt meg a szegény Henter Elek Frátán.

30-a 7-bris lett a szegény feleségemnek pleuritisse, igen súlyos beteg volt.

18-va Octob. indultam ki Ajtáról szüretre.

20-a estvére érkezünk Kálba.

25-ta Szürtünk Kálba, utánna való héten Botházán és Földváron, felette kevés borunk lett, a sem igen jó.

18-a Nov. mentem Szamosfalvára, holott 19-na instelláltattam főispánságra B. Corda György ur szép solemnitással, onnan 20-a az ujj főispány urat bekisértük Kolosvárra, 22. jöttem haza Frátára.

26-ta indultam be az táblára M.-Vásárhelyre.

15. Dec. jöttünk ki Vásárhelyről és mentem haza az nap Frátára.

Corollarium pro fine hujus Anni.

Ebben az 1759. esztendőben lágy tél lön, telyességgel semmi hó nem volt. Száraz tavasz jára kivált az Mezőségen, mely mia kevés szénánk lön, törökbúza majd semmi sem lett, búzánk is a Mezőségen kalangyául kevés volt, különben igen jó volt a feje, de az aratás alatt történt sok eső miatt igen költes volt a búza.

Az ősze felette sokáig esős volt, mely miatt nem lehetvén ideibe a tavasz gabonát a székely földin learatni, igen kevés tavasz gabonánk lön, az zabot a sok eső alatt az egér majd mind lerágta.

Sok betegségen menék áltol házam népével együtt ebbe az esztendőbe, ment in fine Augusti, magam, feleségem, cselédeim forró

hideglelésbe mind lebetegedtünk, és egész szüretig betegeskedtünk. Kivált a feleségem több betegségei után pleuritisbe esett, reménységem nem volt élethez, de a kegyelmes Ur Isten könyörülvén rajta meggyógyítá, melyért áldott legyen az Ur neve.

1760.

2-a Januarii indultam Kálba, 7-ma érkeztem vissza Frátára.

29-a Indultam Vásárhelyre és ott voltam usque ad 2-dum Febr. 2-da Febr. jöttem Kálba, 3-tia temettük el Kún Farkas bátyámat.

6-ta Febr. indultam házam népével Ajtára. 9-a érkezünk ebéd előtt Ajtára.

Martiusba és Aprilisbe Husvétig irtoztató hideg fergeteges, szeles idők járnak, mely mia sem szántani, sem egyéb tavaszi munkához idein hozzá fogni nem lehetett.

14-ta Apr. indultunk ki igen alkalmatlan utba Ajtáról. 17-ma estvére érkezünk Kálba.

18-va Kálba naplottuk, az nap tették koporsóba szegény Nagy Miklós uramat.

19-a Indultunk be Kálból Vásárhelyre. Ebbe az esztendőbe Felséges asszonyunk ingyen való kegyelmességéből resolváltattak supernumerarius tabulae assessoroknak Gróf Kornis Mihály és Mariafy László urak.

3-a Maji meghalván az én drága, jó, kedves, szelid természetű néném Benzentzei Istvánné asszonyom. 4-a kimentem korporsó betételre Kálba és 5-a 9 órakor visszajöttem a sessiora.

6-ta jött be Frátáról a feleségem leányommal Vásárhelyre, az nap ki is ment Kálba.

11-a Maji én is kimentem Kálba az említett idvezült néném temetésire, és 13-a jöttünk vissza Vásárhelyre.

14-ta indult ki Vásárhelyről a feleségem Frátára.

20-a maji délután indultam ki Vásárhelyről, háltam azon éjjel Szentkirályon az öcsémnél Berzentzei László urnál.

21-a Maji ebédelttem a sályi határba és estvére megérkeztem jó idején Frátára.

5-ta Junij A Méltóságos királyi tábla determinatiojából mentem Aranyosszékre Sz.

Mihályfalvára valami comissioba, melybe repulsio tétetvén. 7-a onnan hazajöttem Frátára.

Szüntelen mindenfelé sok jégesők járnak és számtalan károkat tesznek.

Ebben az esztendőben husvét utántól fogva felette nagy szárazság járt, mely mia igen kevés szénánk és búzánk lőn.

Törökébúza Istennek hálá elég lett.

Szüretünk is Istennek hálá mind termésire, mind a bor jóságára nézve jó volt

Az őszszel a feleségem öt hétig kinlódék a szél kolikába.

Magam is 26-ta 8-bris fekvő betegségben estem, feküdtem usque ad 10-um Decembris, ugyanazon napon költem fel súlyos betegségemből, ismét lebetegedtem és sziate Karácsonig feküdtem.

NB. Ebben az esztendőben a tavasz kezdődött felette hideg fagyaló szelekkel, mely mia sok helyeken igen elveszett a gabona. Azután szárazságra fordulván az egész nyárig mind száraz tavasz volt.

A nyár hives időekkel telék el, hanem Septemberben igen drága meleg napok voltak, és igen jó vető napok szolgáltak közbe közbe egy egy kevés eső is lévén. Adventre esett vala egy kevés hó, de ismét elment és mind lágy idők szolgálnak. Karácsonba is tiszta engedelmes idők, tavaszi napok járnak, kivált 1-ma és 2-da Januarii tiszta tavaszi idő volt.

1760-ba építtettem meg Ajtán a palotát és a magam házomat.

26-ta Decemb. Mátkásította el az én egyetlen egy kedves leányomat Gróf Mikó István urfi, kiknek hogy egybekelésék légyen Istennek dicsőséges, nekik idvességes, nekünk örvendetes, éjjeli nappali fohászzkodással kérem az én Istenemet. Ebben az esztendőben hirdettetett, hogy a portugalliai király reformálódott vagy hogy a pápától elállott.

NB. ebben az 1760-ik esztendőben csapatta ki sok gonoszságokért a jesuitákat a portugalli király.

Ebbe az estendőbe hushagyó kedden estve szörnyű szélvész volt mindenfelé, Kolozsvárt a jesuiták tornyát letörte.

(Folytatása következik.)

CONSULTATIO

Illustris Deputationis per suam Celsitudinem Principalem pro die 20. Mensis Aprilis 1689. in Arcem Fogaras indicta et celebrata, ratione persolutionis precii certorum Triticum Cubulorum pro necessitate Regni, per Spectabilem ac Magnificum Georgium Bánfi de Losoncz erogatorum.

(Folytatás.)

Elpusztult szegény Brassó várossa Birái, Tanácsa, Centum Paterek, és az egész város szegény lakosi alázatos supplicatioja a mi kegyelmes Urunk eő Nagysága belső Tanács, Uri, s Fő renden levő Deputatus Hiveihez eő Nacságokhoz s eő Kegyelmekekhez.

Méltóságos füleiben jutván nagyságtoknak s kegyelmeteknek szegény városunknak Istennek sullyos itéletiből tűz miatt való nagipusztulása, minekelőtte ide érkezünk volna alázatosan értessük az nagyságtok s kegyelmetek kegies Atyai szánakozását rajtunk; nem is kételkedünk benne, hogy továbbra is azon Atyai kegies indulattal, rajtunk nagyságtok s kegyelmetek fen nem tartaná; melyhez való tellyes bizodalunkból könyörgünk alázatosan nagyságtoknak s kegyelmeteknek, méltóztassék nagyságtok s kegyelmetek ez ide aláb letett alázatos instantiánkat atyai kegies szemei eleiben venni.

1-ma Instant.

Ez mostani szoros állapotokban sullyos adóról való terheltetésünk elhisszük hogy nagyságtok s kegyelmetek előtt nyilván vagion; melynek felszedésében s administrálásában egész tehetségünkkel munkálódunk, miképpen hogy egi részét, mind a pénz, s mind a victualék iránt administraltuk is; De a summa nagipusztulása lévén, rajtunk meg némelly része hátramaradott, melyet hogy administralhassunk, lehetetlenség; melyre nézve reménykedünk az Élő Istenért Nagyságtoknak s Kegyelmekeknek, méltóztassék nagyságtok s kegyelmetek szegény romlott városunknak nagipusztulását méltó tekintetben venni, és azon hátramaradott summa pénz, és victualéknak leengedésében atyai könyörületességet mutatni, mind pedig a hol illik mellettünk instálni, s egiéb kívántató segicséggel is lenni,

hogy így lassan, lassan inkább vehessünk valami kicsiny épületet, mind magunk, s mind közönségesen városunk szegény megromlott, és elpusztult lakosi.

Resolutio Illustris Deputationis super instantijs Dominorum Coronensum ex speciali suae Celsitudinis Principalis consensu facta.

Szivünknek nagy fájdalmával érezzük a kegyelmetek várossának Isten itéletiből származott hallhatatlan, és minden sziveket szomorító tűz által lett megheméztetését, és annak példátlan alkalmatosságával esett azon város lakosi, s külső becsületes embereknek is megbecsülhetetlen kárvallásokat is; de az Szent Irás tartása szerént, tudván azt, hogy nem történetből esnek, s nem is a perből származnak efféle ostorok, és látogatások, hanem az szabados itéletű Isten bölcs, és végire mehetetlen tanácsából; sőt az illyer Isten itéleti alá rekesztetett emberek, városak és nemzetség is nem annyira az eő Felsége busulásának, mint Atyai dorgálásának, objectumi legienek, ugimint ki azokat méltóztatik fiaknak neveztetni, a kiket atyai dorgálásival ottan ottan szokott látogatni, szemben eő Felségével nem szállhatunk, sőt eő Felségének tulajdonítván a dicsőséget, keresztényi békességes türesemre kell hajlanunk, és eő kegyelmeket is kegies atyai indulattal intjük a magok sorsokról keresztényi indulattal gondolkodván békességes türesemrel várják az eő kegyelmeket megdorgált Felséges mindenható Istennek eő Kegyelmekek fájdalmait megorvosló, pusztulásait megépítő és különbönn is az eő kegyelmek siralmait megenyhítő atyai kegyelmességét.

Resol. ad 1-am Instant.

Az mi az eő kegyelmek várossa részéről restantiában levő Esztendei Contributiokat illeti, mi ugi hiszük a Római Császár eő Felsége Commissariusi sem fogiák kívánni, mi pedig a mi Kegyelmes Urunk eő nagysága kegyelmes tevése is accedálván nem erőltettyük eő kegyelmeket annak megfizetésére, sőt ezen kívül is condoleálván, az eő kegyelmek siralmas sorsát, valamire érkezhünk, mind alázatos Instantiánkkal, ahol illik, mind pedig különbönn is az eő kegyelmek fogiatkozását subleválni el nem mulattyuk.

2-a Inst.

Az nemes Praesidium az veszedelmes égés után az városból kiszállott vala ugián, de most ismét ujalag beszáll, melly iránt, hogy az szegény elromlott város immunitálogiék, s abban valami modot nagyságtok s kegielmetek feltalálni méltóztassék alázatosan könyörgünk nagyságtoknak, s kegielmeteknek; különbön a városnak lakosi fészkekről elmennek, miképpen hogi csak már is nagi részint oszlattanak el, s pusztán marad meg romlott városunk, azomban levén adossok városul feles summával, félő a Creditorok is kárban ne maragianak.

Resol. ad 2-am Instant.

Naláczki András Uramat közönséges tezczésből a mi Kegyelmes Urunk eő Nagysága kegyelmes consensussa is accedaván bekülgük Szebenben és az iránt is jó szivel munkálodunk az eő kegielmekek könnyebségére.

3-a Instant.

Districtusunkbeli szegénységink is, hogi a Postálkodástól s egiéb tereh viseléstől immunitáltatnának hogi annál is inkább megromlott, és elpusztult városunk lakosi marháttalan emberek lévén, s kölcségtelenül is maradván, az építéshez kívántato eszközöknek behozatását elkövethessék, s az építésben is dolog tétellel segitethessének alázatosan reménkedünk Nagyságtoknak s Kegielmeteknek.

Resol. ad 3-am Instantiam.

Ezt is jobb rendben kívánnyuk vétetődni, de hogi tellyességgel immunitalodhassanak illy szoros időben lehetetlenségnek láttyuk.

4-a Instant.

Fa, Deszka és egiéb épülethez kívántato eszközök, hogi felettéb való árron ne adattassanak, hasonlóképpen Ács, Kőmives, és egiéb épülethez kívántato mesteremberek az eddig szokott fizetésnél töb fizetést ne kívánnyanak, méltóztassék Nagyságtok s Kegyelmetek Istenesen disponálni alázatosan könyörgünk Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek.

Resol. ad 4-m Instant.

Leszen dispositio felölle; semmit a szokott árránál fellyeb ne agianak, s a mesteremberek is azon fizetésért mint az előtt szoktak munkálkodni, kötelesek legienek.

5-a Instant.

Hogy az adozástól és egiéb tereh viseléstől is szegény megromlott városunk immunitaltassék, azon is Nagyságtoknak s Kegyelmeteknek igen alázatosan instalunk, hogi annál inkább szegény megromlott városunk lakosi az építésben job alkalmatossággal lehessenek foglalatosok külömben meg nem épithettyük romlott városunkat.

Resol. ad 5-m Instant.

Noha a nemes ország articulusi szerént, három esztendeig immunisok lehetnének az adozástól, mind az által az eő Kegyelmekek siralmas sorsát condoleálván négi esztendei adozástól az eő kegyelmekek városát eximiálljuk vigore praesentium.

6-a Instant.

A Buza tellyességesen majd mind elégvén, hogi az szegénység éhel halásra ne jusson Nagyságtok s Kegyelmetek tanállyon modot benne fellyeb való árran ne adattatnék mint eddig.

Rtsol. ad 6-m Instant.

Ut supra, leszen dispositio ez iránt is.

7-a Instant.

Ezeken kívül is ha mit Nagyságtok s Kegyelmetek szánakozó atyai kegyes indulattyoktól viseltetvén városunk elősegéllésében munkálódik, s feltanalhat, Isten is megálgia nagyságtokat s kegyelmekeket érette.

Resol. ad 7-m Instant.

Az közönséges ország Gyülésen proponallyák eő Kegyelmekek.

8-a Instant.

Mind ezekben szegény megromlott városunkhoz mutatandó nagicságtok s kegyelmekek Istenes atyai Indulattyáért Isten Nagyságtokat s Kegyelmekeket mind egien egien efféle példás, és egiéb szomorúságtól oltalmazza szivből kívánnyuk.

Resol. ad 8-a Instans,

Isten ő kegielmekeket is oltalmazza, s mostani romlásából épicse.

9-a Instant.

Az emberek ez romlásból nagiob részint eloszlanak, a mint eddig is sokan eloszlattak, és ki székelyföldire, ki másfelé menyen, tudván mennivel adós az romlott város, ebben tanállyon módot, Nagyságtok s Kegyelmetek ne

recipialtatnának sohuva, mind a romlott város pusztán, és a Creditorok kárban ne maradnának.

Resol. ad 9-am Instant.

Sohul senki Brassói lakost ne recipiallyon sub poena flor. 200, per Directorem exequenda et in commodum restaurationis Civitatis Brasso convertenda; ezen Deliberationak erejével penig praecise a Brassai helyeket változtató lakosok indifferenter minden szélylekről kiadassanak és reducaltathassanak juxta brevem judiciorum processum.

Holmi expeditiokról.

Ezen Consultatio alkalmatosságával kiváltképpen való specialis materiák is forogván fen azokhoz képest kevántatott Commissiok is expediálttának; ki volt az Contributiok körül való személyekre.

Brassóban Kálnoki Farkas és Hadnagy János Urunk, egi Cancellarista Deákkal expediálttának az égésnek felczirkálására, és egiéb az nekik tett dolgok véghezvitelére.

Szebenben Naláczai András Uram expediálttattott, hoga az Urak Teleki Mihály, és Bánfi Györgi Uramék informatioja, és tetczése szerént Veterani General eő Nagysága előtt proponalandó dolgokat procuráallyon.

Super Victual. indisposite existen. ac restant. determinatione.

Mivel hoga az victualéknak árrára; mind az mellyek indisposite fenn maradtak; mind pedig az mellyek usque ad 4 Maii nem astralódhatnak in natura nagi szükségét szolgáltatott az időnek szorossága, végezetett hoga minden helyekenn azon victualéknak árra pénzül szedettessék fel és administráltassák; Ugron Ferencz uram kezéhez Fogarasban computálván egi véka buzáért den. 60, egi véka Zabért den. 15, egi kupa borért den. 12, egi font husért den. 4, és egi szekér szénáért fl. 2, 40, melyről a Commissiok ki is mentenek mindenfelé.

Super certá quadam pecuniarum Summa Consorti Oratoris in Porta Ottomanica residen. collata.

Méltó tekintetben vévén Sándor Pál, az Portán detinealtatott Capichia atyánkfia Feleségének fogiatkozott állapotját, rendel-

tünk néki Fő Commissarius Bethlen Gergely uram által fl. 400 adatni de facto, mellyel fogyatkozott állapotját sublevalhassa.

Fogaras 30 Apr. 1689.

Super certa quadam Summa pecuniarum pro Militia S. M. ad 15 Maii exolvenda.

Kiváltképpen való szoros okokra nézve, az Komornik uram propositioihoz képest az Méltóságos Karafa General eő Nagysága ordinantiaira az kívánván, meg kellett igirnünk, és concludaltatott is, hoga ad diem 15-mensis Maii két száz ezer forintok administratiojára helyesen prospicialunk: mellyről való dispositiok ki is mentenek; tudniillik hoga mindenünnen az pénzbeli restantia administralogyéek, és az perceptorok is cum omni apparatu minél hamaréb comparealyanak.

(Eredetije K. Papp Miklós gyűjteményében.)

MEDNYÁNSZKY JÓNÁS JELENTÉSEI

II. Rákóczy Györgyhöz és ennek anyjához.

Közi: Szilágyi Sándor.

Mednyánszky Jónás e lapokban általam közlött jelentéseihöz kiegészítésül közlöm az alább következőket, melyek közt több rejtelmes van — még pedig vagy a rejtelmes kifejezések betűkkel, számokkal vagy jegyekkel vannak írva. E jelentések egyik főbecse bizalmas jellemzéseiben áll, — mert oly embertől erednek, ki a dolog felszínén állt s a kor nagy embereivel ismerős volt.

1655.

I.

Illustrissime ac Celsissime Princeps Domine Domine mihi clementissime. Fidelium servitiorum *stb.* submissionem.

Hoga az úristen nagyságtokat kegyelmes uram *stb.* megáldjon *stb.* tiszta szivből kívánom.

Én, kegyelmes uram, az hagyott terminusra elmentem volt Bécsbe; az nagyságod hintóját készen találtam, kit el is hoztam és minden fogyatkozás nélkül Sárosra expediálttam, megirván tisztarttónak, hoga késedelem nélkül nagyságod után expediálja; mivel nagy-

ságod sietteti. Az órácskákban is, kegyelmes uram, az hárma készen van; el is hoztam; de mostan el nem mertem küldeni, hanem mindjárt szent-Mihály-nap után az fiam alá megyen és ő tüle megküldem talánd; addig az negyedik órácska is elkészül, hogy azt is együtt vihesse el. Bátoriné aszonyom ő nagysága úti pohárszéke még el nem készült, ráfeleltek volt, hogy készen találom azt is; de abban megcsalattam.

Szent-Mihály napjára ráfeleltek, hogy elhozzák azt is Augustából; elég nehezen esik, hogy másszor kellett érette fáradnom. Az nagyságod ezüst mive felül való jubiler, kegyelmes uram, rám jött volt, lamentálván mennyi sok kárára van két esztendőttől fogvást rajta hevervén az ezüst és mivel nagyságod, kegyelmes uram, Patakon létemben nekem méltóztatott megírnya, hogy bizvást megírjam az jubilernek, hogy derekason hozzá foghat, hogy mihelyen Klobusiczki uram Lengyelországbul megtér, hogy azontul nagyságod kezemhez küldi az pénzt, kit én meg is irtam volt neki Patakrul, ahoképest értvén ott létemet, azt ő egyáltaljában úgy hitte, hogy én az pénzt meghoztam nekie; nem is lehetett nyugodalmom miatta; hanem Szunyog uram ő nagysága is akkor ott jelen levén, látván sok lamentálását, ő nagysága adott külcsen nagyságod méltóságos tekintetiért négyszáz aranyat, kit azon jubilernek adtam, kirül én elegendő obligatoriát is adtam Szunyog uramnak, magam jószágát obligálván ő nagyságának és noha az jubiler nem igen lén contentus vele, többet kívánván (hogy az inteteresre vett ezüstnek az árát megadhatná), mindazáltal, mivel assecuráltam felőle, hogy nagyságod rövid idő alatt többet is küld, felvette azt is. Én bizonyára, kegyelmes uram, elég nagy gondolkodással vettem reá magamat, hogy felvettem külcsen azon négyszáz aranyat (noha magam jószágára vettem), de eluntam azt a sok lamentálását; ki sem mertem mondani rajta, leginkább, hogy nagyságod, az mint irám, Patakra nekem megirta volt, hogy megírjam neki, hogy bizvást hozzáfogjon az munkához, az leginkább bátorított reá, hogy felvettem külcsen azt az négyszáz aranyat és megadtam nekie. Nagyságodat ahoképest nagy alázatosan kérem, hogy nagyságod

azon négyszáz aranyat méltóztatnék kezemhez küldeni mentül hamarébb lehet, hogy az jó úrnak megadhatnám és az obligatoriát felszabadithatnám és mivel assecuráltam az jubilert, hogy nagyságod többet is küld neki, hogy az ő számára is nagyságod méltóztatnék küldeni, hogy avval az négyszáz arannyal ezer aranyig lehetne, mivel eleitül fogva annyit kívánt, mert az ezüst mivért szintén annyival adós, magátul érttettem, az kitől felvette hitelbe az ezüstet; már két esztendőre interest is fizetett reá; mind egyet teszen, kegyelmes uram, ha mostan nagyságod többet küld, azután kevesebbet fog restalni az kiváltására az ezüst mivnek.

Az mely levelet, kegyelmes uram, azelütt cancellarius uramnak meg nem küldtem volt, mostan immár vévén erről az nagyságod kegyelmes parancsolatját, mindjárt megküldtem; jókor is leszen, mert csak mostan, hogy ott voltam Bécsbe, kezdetett ott arrulvaló hir, azelütt semmi sem volt, csak most kezdüdet; de, úgy látom, magok sem építnek semmit is rajta; nemcsak cancellarius uram; de érsek uram is jelenté, hogy csak most kezdüdet, meg is jelentettem ő nagyságoknak az hirnek hamisságát, *cancellarius uram* azt mondá, hogy csak az hirdeti, az ki nemcsak kívánná azt, de talánd maga is promoveálja, hogy meglenne.

Bécsben létemben, kegyelmes uram, szintén akkor celebrátatott ő fölsége egynehány templomban, az vén császárné is, szegény királynak exequiáit, nagy sok ceremoniákkal, füképen az vén császárné apparatusi szépek voltak circa tales exequias az ő modjok szerint, voltak jelen magyar urakban is, érsek uram ő nagysága, kikkel sok beszélgetésim is voltak, mivel csaknem három hétig lén oda mulatásom, mind egy rendbeli s mind más rendbeli fürendektül *derék dolgokat érttettem*, de nem pennára valók, hanem az fiam által, kegyelmes uram, *megizenem*. Egyéb újságokrul, kegyelmes uram, nagyságodnak nem irhatok az gyülésnek állapotjárul ő fölsége az magyar consiliummal most is tanácskozott, kiknek tetszése volt, hogy ő fölsége ugyan kipublicálná ad festum Andreae, azalatt ha az pestis nagyobbra terjedne (ki bizonyára Dunántul sok helyeken kezdüdet),

tehetne dilatiót ő felsége benne; de az mint veszem eszemben, nagyobb obstaculumnak tartják, hogy az császárné szintén akkor gyermekágyban fog fekünni és tartnak, ha valami szerencsétlenség érné in puerperio és ahoz képest inkább collimálnak az dolgok, hogy ad finem Januarii lenne és így most sincsen megdeterminált ideje, miben marad ő fölsége akarhatja az aránt, nem sokára megértjük.

Az imperiumbéli állapotok félü, fel ne zavarodjanak; brémaiak ellen az suecusok derék expeditióban vannak, mivel ők is az brémaiak igen irritálják őket; roszul is bán-tak sveciai népekkel, kik egynehány erűsségekben voltak; nemcsak megvén azokat, de az népeket is mactálván, az egész ducatus contributiojok alá hozták, (kikhez egyb-aránt semmi közek) abutálván egy kis victoriájokkal, mivel az egész officirek oda be voltak Sueciában az király koronázatján, most azért már az suecusok is derekason hozzájuk fogtanak, háromezer emberek már kijűtt és még három- négyannyi is jűn utánok és midőn most utoljára az Vittenberg generálnak várát obsideálták azon brémaiak és azon várat demoliálni akarták, superveniálván az suecusok, mindenestűl ruinalták őket. Látván azért brémaiak derék erejeket suecusoknak immineálni nekik, mind ő fölségéhez s mind imperiumbéli hercegekhez és leginkább hollandusokhoz confugiáltanak assistentiáért; kiket viszont mind az suecusok is requiráltanak, obtestálván, hogy ne immisceálják magokat abban, egyébaránt, ha sponte akarnák ellenségűl declarálni magokat nekik, ők is úgy mint ellenségjeket fogják tartani; nem itelem azért, hogy se ő fölsége se az imperiálisok abban magokat egyelítsék; noha az hollandusok már készek lettek volna hozzá, de az anglusoktól újabban galibájok érkezett; egy nagy jűvedelmű vámjok lévén hollandusoknak, kit minden királyok, fejedelmek praestálják, az anglusok magok részére nézve szabadosnak akarják, kire hollandusok soha rá nem mennek, készek inkább minden extremitásokhoz nyulni. Noha némelyek arra magyarázzák, hogy az anglusok csak suecusok kedveért cselekeszik azt, hogy hollandusok brémaiakat ne segíthessék. Nem is itelem, hogy brémaiak

soká megállhassanak; mert immár is egyenetlenek in ista materia; az populus kiván, hogy subjiáltassanak svecusoknak, az senatus nem akar. De mindennél nagyobbnak ismerem, hogy brandenburgi electornak megint megűjult veszekedése neoburgival super Ducatu Clivensi, az ki már sokkal nagyobb impostantiából áll; neoburgust de necesse segíteni kell hispanusnak, mert az ő jussával bírja, brandenburgust az hollandusoknak, mivel az ő interesséjek is forog benne; most már harmadik is találkozott hozzá, úgymint sveciai király, ki is nagy jussát praetendál(ja) hozzá és szerencse, ha brandenburgus már is nem colludált az aránt vele; ettűl az materiátűl félek, ha fűvében le nem nyomattatik, nagy sok derék fejedelmeket ne involválna és ne committálna egyűvé az egymás ellen való hadakozásra, igenigen félnek is az nagy emberek ezen materiátűl.

A svéciai királynénak, úgy látom, csak az sétálás kellett, jó részét Németországnak már eljárta, hol esmeretlenűl, hol esmeretesen, most Belgiumban volt Bruxellisban; mi-helyen kiment Sueciából, az király mindjárt megházasodott Friderici Ducis Holsatiae Gotorfensis leányát vette el, kinek az két leánya már azelűtt saxonak két fiánál vannak férjnél. Reménlem hogy nem igen sirnak utána az országbeliek, igen összebarátkozott volt hispaniai legatussal, reménlem, hogy azt orrollották az országbeliek, úgy hiszem, hogy örömost megengedik neki az sétálást.

Duglax bizonyosan mondják, hogy hat-ezerezer magával jó néppel ment Moszkvak mellé sub praetextu, hogy már szolgálatjokra; megítélhetni, kegyelmes uram, mit várhatni onnéid, az hová czéloznak azok, mind azon nyombul áll az is, hogy angliai protector sub praetextu religionis csak okot keresi danczkaiak ellen az Prussianak invadálására. Az angliai új parlamentom mai napon állott be pro die 13. praesentis, ha mostan az parlamentomban az kronvel (sic) stabilizálhatja állapotját, félü, derék dolgokhoz kezdnek; sokan is tartnak attul; az sveciai confoederatiót is most kellett confirmálni. Az gallusokkal már az Kronvell nem akart tractálni, de újobban hozzá fogtanak az tractához; csak az két dolgot kiván az gallusoktól, úgy

mint, hogy mindenütt liberum exercitium religionis legyen, Párisban is, másutt is; megint, hogy in mari mediterraneo szabados passusok legyen. Ugy itélem, hogy az gallusok könnyen rámennek arra. Mind az hispanusoktól s mind az olaszoktól, az pápától is csak hasonlót kívánt; de nem hiszem, hogy azok oly könnyen rámelessenek arra, fűképen ad negotium religionis, mint az gallusok. Franciai királynak derék követje ment be mostan Svécziában, kit nem tartják jó látatnak.

Belgiumi hadakozások, kegyelmes uram, abban vannak, az francusok St. . . . . megvették, ki nagy erűség volt, az spanyorok penig az Arrast még most is obsidióban tartják, kiket megint hátul az franczusok derék erűvel obsideáltak, de nem térhetnek hozzájuk az spanyorokhoz; mezüre penig ki nem vihetik őket; immár kétszer ostromlották őket, de erűs sánczban vannak; szintén akkor irt Leopold herczeg ő fölségének (maga is benn lévén az sánczban, Condaeus is és az egész fürendek) hogy az franczusok sokaságok miatt nem persistálhatnak sokáig ott kerülettek, mert az élések szűken lehet, de hogy ő nekik az sánczban elég élések vagon. Az bizonyos, hogy ha valahogy — — (a levél vége hiányzik.)

(A levél Mednyánszki Jónás írása.)
(Eredetije a m. kir. kamarai levéltárban.)

A B. WESSELÉNYI CSALÁD zsisibói levéltárának irodalmi kincsei.

Buczy Emil levele.

K.Fejérváron Febr. 14-d. 1832.

Kedves Barátom!

Vesztésed és fájdalmadat velem még egy jó lélek mélyen érezte. — Kivánatodat örömmel teljesíteném, de a munka még nincsen bévégezve. Az új álnézésre s lemásolásra az idő nagyon rövid; külömben is az lön arányzatom, hogy Platonnak minden munkáját fordítva, Geniusába beljebb hassak s a lehetőségig felfogjam stylusa leglángyabb szellemét is. Azonban, ha talán használandana, ezen bizonyító írást küldöm. Arról magad is

emlékezni fogsz, hogy ittlétedkor a Politeiáról Tiz Könyvei le valának fordítva. Az Erdélyi Muzeumban 1) a Görög Genie kifejlődése, 2) a Tragoedia legfőbbje, 3) a Minervában a Lyrika poezis s Lyrikusok — olyan egybefüggő dolgozatim, mellyek ha egymás után nyomtatva nincsenek is, egésztesznek. Ugy vélem, azokban azon tárgyakról annyit mondtam, a minél többet, tudtomra, nálunk még más nem. A nyomtatás hibáji, kivált a két elsőben, megzavarják ugyan néha az értelmet, de arról nem tehettem.

Mindezeknek méltóztass oly hasznokat venni szives szándékodra, mint értékekről itilendesz.

Még egyre kérlek. Jelentsd Gr. Széchenyi Istvánnak hév tiszteletemet. Véghetetlen óhajtánám látni a Férjfiat; előttem sokszor lebegtek. Döbrenteinke s Gr. Gyulai Lajosunkat, ugy tudom ottan van, ölelem szivből. Isten Veled

hived, barátod

Buczy s.k.

U. I.

Csudálva értém egy Kolosvári Piaristától (Fitostól.) hogy Kisfaludy Sándor engemet ellenségének tartana. Himfyjét Erdélybe én hoztam bé legelőbb s terjesztettem; s Hunyadyja felett a legtüzesebb vitákat állottam ki. — Felette fájna, ha a nagy Férjfiu bennem ellenségét képzelhetné. Én minden érdemet s törekedést tudok becsülni, annál inkább az övét. Örökös hived.

Hogy Tisztelendő Professor Buczy Emil Urnál Platonnak következő munkáji:

1) Euthyfron. 2) A Sokrates Apológiája 3) Kriton. 4) Faidon. 5) Theages. 6) A Politeiáról való X Könyvei hellenből általa magyarrá fordítva meglegyenek, s tsak az új általnézést és lemásolást várják hittel bizonyítjuk. K.Fejérváron Februarius 13-d. 1832.

TAMÁSY JÓSEF s. k.

K.Fvári Kánonok.

KESERŰ MÓVZES s. k.

K.Fvári Professor.

Külczim: K.-Fejérvárról

Méltóságos Bárá Wesselényi Miklós Ur

ő Nagyságának

Déván

Temesváron által

Pesten.

Beöthy Ödön levele.

Marja Junius 19-én 1838.

Kedves Barátom! A folyamodásnak kívánt sikere lön, remésemem felett senki—de senki se gáncoskodott, még hunyorítás-sal sem, — Fő Jegyzőnk által fogja tenni Pestre, s míg az idő előáll, mellybe ezt használni lehet, kezeid közt lesz. A levelet kézhez szolgáltatam, válaszát azomban még nem vettem. — C. Ferenczczel is fogok szólni, s a szükség esetébe esketni is. — Reád nézve még egy történt a közgyűlésen, majd értesíteni fog róla Pestvármegye, — én állítám elő, — s bár nagy contrástok állannak együtt, még is jó (igy) illik öszve, s némileg paralysálva van a pénz a személyes érdem által, — erántad oly nemes felindulással volt a közönség, hogy az én hozzá járulásom nélkül többen — sokat akartak határozni, mit én mint megbízottad nevedben megköszöntem ugyan, de el nem fogadtam — timeo Danaos. — Áldjon Isten barátod

BEÖTHY ÖDÖN.

Kölcsey levelei.

I.

N.-Károly, márt. 12. 1834.

Tiszteletre méltó barátom, betegem ugyan, de még is itthon vagyok. Gr. Cziráky megholt testvéremnek hat év óta alvó pörét felkölté, s benne kedvetlen ítéletet hozott. E miatt kelle haza futnom. Ragályi megjelent előre sokaktól vagy irigyelve, vagy orrolva; s közte s többi barátaink közt a szövetség nem legjobb lábón áll. Kendének beszéltem holmit; de kérdéseidre, ha találkoznánk, többet mondhatnék. Pestről két barátunk üzeni, hogy óhajtasod a tudvalevő kéziratra nézve, teljesedhetik. Itt veszesz két levelet: egy rövidet Deáktól, másat Kovácstól. Barátaink üdvezlenek; s még valaki, kit nem örömezt nevezek. Öllelek forró, szent szeretettel. Isten veled, s hazáddal!

Külczim: Méltóságos Hadadi B. Wes-selényi Miklós Urnak tisztelettel.

II.

Károly, Decemb. 2. 1834.

Tiszteletre méltó Barátom!

Én itt vagyok, mult éjjel érkezvén, de

nem jó kedvemből. Tudod, a királyi resolutio, az urbéri tárgyban, millyen vala? Az altábla használta a kormány hibáját; s a kormány által initiált materialis concessiókat legnagyobb részben elfogadván: az 5, 7 és 8 cikkelyekben foglalt morális engedélyek mellett is állhatatosan megmaradt. Novemb. 10-dikén, az 5-dik cikkely alkalmával kemény igazságokat mondottunk, s oda vittük a dolgot, hogy ha majoritásunk nem csügged: a kormány kénytelen lesz engedni. De hogy e kénytelenségbe ne jöjjön, most elővette minden mesterségét; s minthogy a kötelező utasítások a követeket hajolni nem engedik: magokat a megyéket fogta körül. Minden Főispány praesidentialist kapott; egyik Megye a másik után ejtetik el; s ha elsül a terv: ez a legrettenetesb mód lesz, a diaetát az ország demoralizatiója által tenni semmivé. Az elejtett Megyék közt áll Csongrád és Szathmár. Itt nálunk épen Novemb. 10-dikén történt Vécsey elnövége alatt a retractáló gyűlés, mellyben az 5 és 8-d. cikkelyt (örökös megválthatás és személy s vagyonbátorság) megsemmisítették, midőn én társaimmal együtt Pozsonyban olly utolsó elszánással még egyszer az ügyet kivitvam. Ellenkező útasításunk hire az egész oppositióra nagy fájdalommal hatott; s nem találtunk más módot, mint, hogy lejöjjenek, s az utasítás iránt repraesentáljak. Ellátván mind azon rosz következeseket, mik az említett cikkelyek megrontása, s kivált az altáblán lehető megrontása által elő fognának állani: koczkára tettem nyugalمامat, s itt vagyok. E hónap 9-dikén, az az, jövő kedden itt közgyűlés lesz; repraesentatiómat akkor beadom. Kedvező kimenetel kétséges sem lenne előttem, ha most Erdélynek diaetája nem lenne, s Te szabadon jöhetnél vivni és győzni. Most, jöhetésedhez reményem nem lévén: a kimenetel előttem bizonytalan; pedig rosz kimenetel után felszámlálhatlan a veszély, melly a mi országgyűlésünk egész jövődjét fenyegeti. Az oligarchiának e próbája a Megyékkel, ha ez alkalommal vissza nem igazittatik, tág kaput nyitand hasonló reményekre; s a kötelező útasítások lesznek az országgyűlés, s általa a nemzeti szabadság sirjává; mivel azokat a kormány kéj szerént fogja eszköz-

leni. E fontos tekintet miatt lehetetlen vala elmulatnom, hogy Neked ne írjak, tudván, hogy ha szerencsére oly napjaitok lennének, melyek a Decemb. 9-diki gyűlés óráira eljöheteledet megengednék, Te bizonyosan eljövendesz, s az ügyet kivivod. Ha Erdély dolgai jöveteledet lehetetlenné teendik: akkor a sorsra bizom magamat; s teszem a mit egyedül tehetek. Minden esetre baráti kebledbe kiöntém bajaim elpanaszlását. Legrosszabb esetben vigasztaló válaszáért könyörögven, magamat s a hazát imádságaidba ajánlom. Öllelek forró, szent barátsággal. Vért, Kemény Józsefet és Domokost, Szászt s a több jókat tisztetem.

E levélvivő Zsibón várja válaszódat.

KÖLCSEY.

Külczim: Méltóságos B. Wesselényi Miklós Urnak

Kolozsvár.

A zsibói Tiszt Ur kéretik ezen igen sietős levélnek haladéktalan kézhez küldéséhez. A levélvivő Zsibón várja a választ.

Péczy József levele.

Méltóságos Báró Ur!

Pestről távoztommal, tiszteletem tévén, szerencsém nem lehetett; ez oka, hogy búcsuzatlan jöttem el akaratom ellen, mit Nagyságoddal tudatni egyik célja levelemnek, másik, hogy a tulsó lapon olvasható pár soromat — melyeket még Pesten akarék — közöljem Nagyságoddal. Talán mit Kölcsey számtalan tisztelői egyike, a nagy veszteség érzetében, gondolt irt, nem lesz érdektelen legjobb barátja előtt.

A haza s Nagyságod jóllétéért legbuzgóbb fohászok közt, mély tisztelettel maradtam

Nagyságodnak

Debreczen Oct. 7-d. 1838.

alázatos szolgálja

PÉCZELY JÓSEF.

Sírj magyar! a hon', erény' szent bajnoka, pártalan író, Lelkes szónok, örök díszed, nincs Kölcsei, többé.

Sírj; de örülj, hogy volt: s ha hazád' boldognak ohajtod,

Kérjed örökségül Árpád' unokáira lelkét.

Más:

Hunnia sirj! díszed, ki erény és emberiségért, S érted oly hón érzett, szállt, irt, tett, nagy fiad elhúnyt.

SZEMERE BERTALANNAK EGY LEVELE

1848-ból

Br. Wesselényi Miklós és Gróf Bethlen Jánoshoz.

Bárá Wesselényi Miklós és Gróf Bethlen János urnak.

Becses soraikra röviden válaszolok. Adná Isten, hogy már együtt volnánk. Mi is nyugtalanok vagyunk míg a volt két haza egymás kebelén nem érzi magát.

A királyi biztosságot Gróf Széchenyi István, beteges állapotát adván okul, nem vállalhatja, mind a mellett, hogy általunk is unszoltatott. Pár nap alatt azonban fog nevezetni királyi biztos, — a választás nehéz, adja Isten ne a személyt, hanem az ügy szentségét nézze benne mindenki, így eleget fog tenni és sikerrel fog munkálkodni.

Bárá Puchner főhadi-kormányzót az 1848-ki III-ik törvényczikk szerint eltenni sok nehézséggel jár, sőt némelyek a jelen törvények szerint lehetetlennek tartják. Az országgyűlés közel van, ez mindenben segít ha Isten úgy akarja.

A toborzás eszméjét magasztaljuk, s azon kívül hogy már történt intézkedés, a kinevezendő királyi biztos egyik főteendője épen ez leend.

A nemzetország felállítására nézve a minister-elnök fog rendelkezni, eltérve a törvénytől annyira, a mint ezt Erdély sajátóságos viszonyai megkívánják.

Ime küldök 40 és 40 példányt azon manifestumból, melyek egyikét a Fölség a határörökhöz, másikat a Croatákhoz és Slavonitákhoz intézte. Mindkettőnek terjesztése kívánatos, a szászok és oláhok közt.

Fogadják önök sietve kiejtett de szívből érzett hazafiai tiszteletemet.

Budapest Junius 18-án 1848.

SZEMERE mk.

PARNÓI MOLNÁR BORBÁRA ÉLETÉHEZ.

Közli: K. Papp Miklós.

Egyike azon magyar költőnek, kiről irodalmunk terén ma már nagyon keveset lehet hallani. Támadt és eltűnt mint a csillag, s utját talán senki sem figyelte meg.

Molnár Borbára született 1756-ban S.-A.-Ujhelyen. Zemplénmegyei nemes család tagja, s egyik öse 1672-ben I. Leopoldtól adományként nyerte Parno helységét. (Sirmai C. Zemlin not. top. 272.) Gyermekek korában szülői azon ritka különös okból nem tanították meg írni, hogy ha felserdült leány lesz belőle, szerelmes leveleket ne írasson. Ő azonban megtanult írni lopva is, s talán épen ennek köszönhető, hogy több szenvedéllyel mívelte magát, mintha szülei nem kívánják erővel visszatartani. Tizenhét éves korában egy derék ifjuba lett szerelmes, ki azonban övé nem lehetett, mert atyja egy idegen származású vagyonos embernek szánta, ki azonban viszont Borbárának nem kellett, nagy bajjal le is rázta nyakáról, hanem azért szive tanácsát még sem követhette, s 17 éves korában olyan férjhez kelle mennie, kitől sok durva bántalmat szenvedett éveken keresztül. (Hölgyek lantja. II-ik kiadás 1873. XVIII—XXIV.) E garázna emberrel tizennégy évet tölte „unt páros világban“ mint egyik költeményében írja, s három gyermeke született ez idő alatt. Molnár Borbára sok szenvedései alatt a költészetben keresett vigaszt, menedéket. Midőn férje durvaságait többé ki nem állhatá, válópert indított, mi közben férje — palástolhatatlan öröme a sokat szenvedett nőnek — meghalt. Ezután félrevonultan élt családjának, de szegénységben. Erre céloz egy 1795-iki levelében, midőn írja,

valaki serkentésére válaszul: nem elég verselni — élni is kell!

Az erdélyi részekben egy magas műveltségű pártfogónőre lelt, kivel hosszas levelezést folytatott, sőt Egeresen Kolozsvármegyében huzamosan vendége is volt. Ez idő alatt ismerkedett meg Máté Jánosné, Ujfalvi Krisztinával is, ki szintén költőnő volt, s annyival inkább rokonszenvezett vele, mert ennek sorsa, kedélye, hajlamai, sokban hasonlítottak az övéhez. 1796-ban Ujfalvi Krisztina verses levélben kereste fel és ajánlotta barátságát Molnár Borbárának, a mit ez szívesen fogadott. A két költő között érdekes levelezés támadt s 1804-ben ily című munka látott napvilágot: „Barátsági vetélkedés, vagy Molnár. Borbárának Máté Jánosné asszonynyal a két nem hibái és érdemei felől folytatott levelezései. Kolozsvártt. Nyomatott a Ref. Kolégyom batüivel 1804.“

E könyv megjelenése után Molnár Borbára visszament Magyarországra vagyonát rendbeszedni. Szülei meghaltak, nem kötötte már semmi erősebb kapocs az ősi fészekhez.

Több önálló munkája jelent meg, melyek czimei azonban e pillanatban nem állnak rendelkezésemre. 1817-ben mint az alább következő b. Wesselényi Miklóshoz szóló levele mutatja, H.-Bagon lakott, s 66 éves volt. Zilahi Károly tehát tévedett, midőn a „Hölgyek lantja“ című gyűjteményében Molnár Borbára születési évét 1756 helyett 1760-ra teszi (XIX. lap.)

Á levél, melyet itt közlök érdekes életrajzi és irodalomtörténeti adat lesz annak számára, ki a magyar írónékkal foglalkozand.

Nagyságos Úram!

Nagyságod bizonyosan el fog bámolni, hogy a szegény (már talán mindenektől elfe-

lejtetett) Molnár Borbára Nagyságotat bizodalommal megszólítani bátorodik: de ne tsudálkozzon Nagyságod: mert jól lehet engem mindenek elfelejtenek mint egy éppen számba se vehető kitsiny tárgyat: de én örökös tisztelettel vagyok a Virtus barátjához, még akkor is, midőn „a könnyen hizelkedni tudó hirnek bizonytalan beszédességéből“ is van szerentsém annak esmeretéhez.

Nagyságodnak pedig még igen gyenge de önként jóra hajlandó gyermeki szívében sokszor volt szerencsém bámulva szemlélni a jókor fakadó és folyvást nevedő virtust, mely nem a jutalomért tanító preceptorok vesszeje alatt, hanem egy nagy tapasztalású; sőt nehéz próbák által is megkísértetett jeles Atyának eszes vezérlése mellett, minden szép érzésü léleknek elragadó gyönyörüséget okozott. — Melyből mi sokszor a megboldogult Grófné ő excellentiájával jövődre szép kinézéseket és a haza tántorgó boldogságának nem közönséges, hanem kitetző nagy oszlopat állítottunk elő képzelődésünkben.

Ő excellentiája már elérte azt a boldog nyugodalmat, melyet az örök gondviselés még ifjúságában egy jeles álom által eleibe rajzolt volt. — Melyet ugy hiszem, hogy a Báróné ő Nagysága is hallott elbeszélteni a boldogult Grófnétól (mivel tsak az én jelenlétemben is sokaknak elbeszéllette. Annyival inkább a Báróné ő Nagysága előtt kit minden hol ugy nevezett előttem, mint szívének választott barátját. — Én pedig visszatértem régi homályosságomba, melyből tsak az ő excellentiája kívánságára költem volt ki még pedig nem tsekély károssal: de nem zugolódom, mivel ha nekem ez veszedelmemre volna Mennyei jó Atyám, ki a voltat, valót és jövődöt egy szempontból nézi, bizonyosan nem engedte volna megtörténni: de valósággal ezt látta részemre legjobbnak.

Gyönyörködve barátkozom az együgyű természettel és érzem, hogy ez az én elementumom. Utazásom naponként közelítvén végéhez, nagy meglepéssel függesztem figyelmetességemet azon boldog tzélra, mely sok haszontalan törődéseimet és üres reménysegeimet jóra törekedő szívemnek igyekezete

szerént fogja bizonyosan megjutalmaztatni. Már nincs ez életbe semmi kinézésem. Örömet kívánok itt a homályban elenyészni, és a homokos földben itt a föld szegényei között az élők szemei elől véggként elfedeztetni.

Már most tsupán a természettel barátkozom, mellyel ezelőtt hosszas időkig trutzolván testemnek minden részei az erőltetésből származott fájdalomokkal meg vagynak rakodva. Az anya természet, melynek kebelébe nevedtem, így bosszulja rajtam, hogy 22 esztendőkig trutzaltam ellene. Kézi munkát nem igen lévén erőm tenni. Régi dirib darab munkáimat egybeszedtem, készítettem ujakat is: de a mellyekről még eddig a szemérem meg nem engedte valakivel az iránt szólanom, hogy világ eleibe bocsáttatását elősegéllené. Sokat irogattam itt is a nyájas természet kebelében: de már sokszor jött az a gondolatom, hogy talán legjobb volna mind a kementzébe háyni, hiszem mi szükségé van a világnak az én okoskodásaimra különben is egy 66 esztendőt többire viszontagságok között eltöltött elme-gyönyörködtető mulattságokkal a világnak nem igen szolgálhat.

Nagyságos Uram! nekem Nagyságotat tsak gyenge gyermekségében és bimbózó ifjúságában volt szerenczém szemlélni: — és még is Nagyságotat mélyen tisztelő szivem nem közönséges bizodalommal biztat engem az iránt, hogy a Nagyságod ifjui idejein fejülemelkedett nagy és szép lelke nem fogja tsekély munkáimat épen megvetendőknek találni.

Melyre nézve bátorodom most legjobb alkalmatosságom lévén két rendbéli munkáimat nagysággal közleni, egész meggyőződéssel lévén az iránt, hogy ha tsekély munkáim érdemetlenek lesznek is Nagyságod kegyességét megnyerni, tsak ugyan nem félhetek kitsufoltatásoktól.

És a mellyek ha nem lehetnének szerentsések Nagyságod nemes szívének jó hajlandóságát és kegyes segedelmét megnyerni. Tsak azt instálom mély alázatossággal, hogy Tekintetes Lugosi Ur által küldettessenek vissza kezemhez. Mely alázatos Instantiámnak meg nem vetése iránt tellyes bizodalommal lévén, midőn a Báróné ő Nagyságát is kegyes kezeinek tsokolása mellett mély alázatossággal tisztelni bátorokdnám tellyes bizodalमत helyheztetvén nemesérszésü szívének jó gondolkodásában örökös mély tisztelettel vagyok

Nagyságodnak

H.-Bagoson 3 Aug. 1823.

alázatos szolgálója
MOLNÁR BORBÁNA m.k.